

Hoe passie je leven redt

Handleiding voor een boeiend bestaan

Maarten Morel

Kaftontwerp: Petra Sell

Zetwerk: Aksent

1ste druk, 1ste oplage

Hoe passie je leven redt is een uitgave van Standaard Uitgeverij Professional.

U kunt ons bereiken op +32 3 285 72 36 of via professional@standaarduitgeverij.be.
www.standaarduitgeverij.be/professional

© 2013 WPG Uitgevers België nv, Mechelsesteenweg 203, B-2018 Antwerpen

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever en de auteurs streven permanent naar een volledige betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie; zij kunnen voor die informatie en de toepassing ervan echter niet aansprakelijk gesteld worden.

ISBN 978 90 341 1521 8

D/2013/0034/298

NUR 740

Inhoud

WOORD VOORAF 5

INLEIDING 7

DEEL 1 - PASSIE: HEMEL OF HEL? 13

1 GELEIDE HARTSTOCHT 15

Emotie domineert rede 17

Rede domineert emotie 19

Emotie en rede in harmonie 21

2 PASSIONEEL LEVEN 27

Materiële passie 33

Prestatiepassie 34

Existentiële passie 35

Profiel van de gepassioneerde: de passiekunstenaar 41

3 WAARNEMER VAN JE EIGEN LEVEN 49

4 JE JEUGDIGE ERVARINGEN 57

Je gezin 63

De familiale cocon 72

De maatschappelijke context 75

Nood aan erkenning 78

5 JE PREMATURE LEVENSEXPERIMENT 91

Rollen 95

De warme rol 96

De koude rol 99

De lauwe rol 106

De onderdanige lauwe rol 108

De dominante lauwe rol 110

Een amalgaam van rollen 113

Het sprookje van de adelaar 115

DEEL 2 - HET BEGIN VAN EEN NIEUW VERHAAL ... 119

6 ARCHEOLOOG VAN JE EIGEN LEVEN 121

À la recherche du temps perdu 125

Concreet 138

7 PROJECTMANAGER VAN JE EIGEN LEVEN 149

Je passieproject 149

Concreet 170

8 ARCHITECT VAN JE EIGEN LEVEN 173

Ontwerpen van je passieproject 173

Concreet 178

9 BOUWER VAN JE EIGEN LEVEN 205

Implementeren van je passieproject 205

Concreet 207

JE ERFENIS 217

SUCCES ... 219

MIJN DANK 221

OVER DE AUTEUR 223

WOORD VOORAF

Ik leerde Maarten kennen toen ik als managementconsultant bij IBM werkte. Op basis van een ondefinieerbare affiniteit solliciteerde ik bij het toenmalige De Witte & Morel waar Maarten managing partner was. Na enkele jaren scheidden onze wegen, maar in mijn rol van personeelsdirecteur bleef ik een beroep doen op zijn uitgebreide professionele expertise. In 2011 zat ik in de laatste fase van mijn Master in Coaching & Consulting for Change aan INSEAD en onderzocht ik ‘de relatie tussen passie en professionele keuze’. Ik benaderde Maarten in dit verband met de vraag of hij mijn thesis wilde proeflezen aangezien hij voor mij een gerespecteerde inspiratiebron gebleven was. Groot was mijn verbazing toen hij me vertelde dat hij zelf aan het werken was rond passie en dat hij van plan was mij te vragen als proeflezer. Daar zaten we dan: twee auteurs met een wederzijdse vraag voor proeflezing over een gelijkaardig onderwerp, weliswaar vanuit een andere context. Lot, telepathie, toeval ...? Hoe dan ook een fascinerende ervaring. Ondertussen zijn de proeflezingen voorbij, is mijn thesis ingediend en Maartens boek gepubliceerd. Opvallend is dat we beiden, vertrekkend van een kwalitatief onderzoek op basis van allerhande getuigenissen, concluderen dat er een positief verband is tussen passie en levensmissie en dat dit verband een versterkend effect heeft op fundamentele levenskeuzes. Verder blijkt dat de uitvoering van een zelf ontworpen en geïmplementeerd passieproject bijdraagt tot het psychologische welbevinden.

In de loop van mijn literatuurstudie maakte ik kennis met een breed spectrum aan publicaties, gaande van diepgaand academisch werk tot banale stationslectuur. Mede daardoor stelde ik vast dat dit boek uniek is in zijn soort. Maarten benadert passie vanuit diverse invalshoeken. Hij slaagt erin een combinatie te maken van gefundeerde inzichten, gebaseerd op degelijk onderzoek, met aangrijpende authentieke getuigenissen. Het is een doordacht en gebalanceerd amalgaam: het levert nieuwe inzichten, het nodigt uit tot reflectie, het voorziet begeleiding in ons denkproces en het brengt ons tot acties. Een sterke legering die

mogelijke historische uithollingen in ons brein opnieuw voeding en betekenis geeft.

Het werk is een reisgids geworden die je op unieke wijze begeleidt door het woud van levenservaringen. Het helpt inzicht te verwerven in onze persoonlijke tocht die we deels bewust, deels onbewust afleggen en die we soms ervaren als fijn en soms als vervelend. Het helpt ons stil te staan bij onszelf en te onderzoeken welke bagage we in onze levensrugzak opgeslagen hebben en welk verborgen potentieel er is om onze levensmissie waar te maken enerzijds en anderzijds komaf te maken met belemmerende geesten uit het verleden die ons potentieel overschaduwden. Het is een kwalitatieve gids die ons richting geeft met inzichten en ankers als bakens voor onze levensweg. Een boek voor elk van ons, zowel in persoonlijke als in professionele context.

Door het werk heen voel je de passie van de auteur. Het is trouwens duidelijk dat hij niet over één nacht ijs gegaan is. Het is niet een werkje dat eventjes tussendoor geschreven werd, maar een doorleefd verhaal over karakter, evolutie en het maken van diepgaande keuzes.

De lezer zal kunnen vaststellen dat dit boek op het juiste moment komt. Een aantal principes en paradigma's uit de vorige eeuw kunnen niet meer als duurzaam beschouwd worden. Door een niet-ophoudende versnelling van onze maatschappij en de aanhoudende drang naar efficiëntie dreigen we als mens meer en meer te worden geleefd door ons omringende processen en systemen. Dit boek helpt ons onze toekomst meer persoonlijke vorm te geven door op een uitgebalanceerde wijze te beschrijven wat er ons van weerhoudt te evolueren naar een volgend niveau van mentale kracht en rijkdom. Tevens worden ons oplossingen aangereikt om dat volgende niveau te bereiken.

Ik hoop dat de lezer evenveel zal smullen van dit werk als ikzelf heb kunnen doen. Neem de tijd om te genieten van de beklijvende verhalen, om te begrijpen wat de waarde van de tocht is, om te beseffen welke kracht in jezelf schuilgaat, om te vinden waar het echt om gaat. Gebruik deze gids op je ontdekkingstocht naar je innerlijke kracht en ontdek je verrijkte zelf.

Veel leesplezier!

Frank Manesse

Managing partner Conversio – Change & Transition Counseling

INLEIDING

Floris is een prachtige vrouw die als passie heeft: schoonheid beleven. Alles wat ze onderneemt, lijkt een ode aan de schoonheid. Ze streeft esthetiek na in alle mogelijke uitingsvormen. Ze houdt van mooie kleren, is gefascineerd door mode, literatuur, architectuur, binnenhuisinrichting, schilderkunst en beeldhouwen. Ze volgde een opleiding in mode en haar passioneel beleven ervan maakte haar telkens weer tot primus van haar groep. Ze maakte haar beroep van het aanleren aan anderen van de sensualiteit van textiel tot het verwerken ervan in elegante en ravissante kleding. Ze kreeg aanbiedingen van modeontwerpers en fabrikanten om voor hen te gaan werken. Ze maakte bewust een andere keuze omdat ze vreesde dat de spelregels van de commerciële wereld haar vrijheid zouden beperken en dat ze haar persoonlijk beleven van schoonheid zou moeten prijsgeven. Als vrije studente voltooide ze een universitaire opleiding in kunstgeschiedenis.

Nu besteedt ze haar tijd aan diverse aspecten van schoonheid: ze verdiept zich in literatuur, bouwt een netwerk op van kunstschilders en beeldhouwers, werkt samen met binnenhuisarchitecten, richt voor zichzelf en haar familie op een unieke manier verschillende huizen in, laat verbouwen en verfraaien en geniet intens van haar verzameling kunstwerken van uiteenlopende strekkingen. Tijdens haar talrijke reizen naar kunststeden bezoekt ze musea, tentoonstellingen en allerlei prachtige balletvoorstellingen en concerten. Ook de schoonheid van de natuur gaat niet aan haar voorbij. Ze legt oogverblindende tuinen aan vol prachtige planten en bloeiende bloemen die alle bezoekers laten genieten van schitterende kleurencombinaties en verrukkelijke geuren.

Floris leeft het leven dat ze kan en wil leven. Ze heeft haar unieke leven geboetseerd naar haar passie door gehoor te geven aan haar innerlijke roeping, haar missie in dit leven: schoonheid ontdekken, creëren, beleven en delen met anderen.

Een televisiejournaliste verklaart: 'Ik heb een passie voor het nieuws.' Haar collega beweert: 'Oorlogsverslaggeving is mijn passie.' Claudine Merckx spreekt over de wielerspassies van Eddy en Axel. Europees Commissaris Karel De Gucht omschrijft zichzelf als een passionele politicus. Iedereen lijkt de mond vol te hebben over passie.

Bij het doorbladeren van een glossy magazine, bij het bestuderen van een krantenartikel, bij het ondergaan van een marketingcampagne is het woord 'passie' niet uit de lucht.

Een persgroep actief als uitgever van kranten, magazines en sites nodigt sollicitanten uit en benadrukt dat het bedrijf draait rond passie voor de lezers, de surfers, de adverteerders en de medewerkers: 'Be part of our passion.'

In de openbaring van hun missie en waarden nemen bedrijven en organisaties meer en meer 'passie' op.

In een studie van jongerenzender MTV bij 16- tot 34-jarigen werd o.m. gevraagd de tien geboden te herschrijven aangepast aan de moderne tijd. Het resultaat:

1. Geloof in jezelf.
2. Respecteer je ouders.
3. Wees eerlijk.
4. Neem de verantwoordelijkheid voor je eigen leven op.
5. LEEF JE LEVEN VOLUIT EN DOE DAT MET PASSIE.
6. Hou woord.
7. Werk hard om te slagen, maar niet ten nadele van anderen.
8. Wees tolerant tegenover andermans verschillen.
9. Wees gelukkig en optimistisch, zelfs in tegenspoed.
10. Creëer, vernietig niet.

Passie lijkt alomtegenwoordig. In de media, bij marketeers, politici, in bedrijven en organisaties. We lijken wel in een wereld te leven die bezeten is door passie. Passie is in, passie is cool. Passioneel leven is de trend. Passie is Kamasutra. Passie geeft je energie en garandeert een opwindend leven. Passie doet je groeien en heeft een inspirerende kracht. Passie maakt je succesvol. Passie maakt je uniek.

Is dat zo? Is dat alles realiteit? Zo ja, wat is dan wel die passie? Hoe ontstaat passie en waar komt ze vandaan? Is het iets waarvan wij vol zijn tot wij ervan overlopen? Is het sterker dan een doelstelling, motivatie of drijfveer? Hoe bezielt passie ons? Hoe drijft passie ons verder? Is passie iets wat er spontaan is of moeten wij ze op een of andere manier inbouwen in ons leven? En hoe dan wel? Beleeft iedereen passie? Is het mogelijk dat mensen die buiten hun passie initiatiefloos en lusteloos

zijn, in de wereld van hun passie plots enorm energiek en ondernemend te werk gaan? Waarom zijn sommige mensen gemotiveerd en andere allerm minst? Waarom lijkt het sommige mensen steeds voor de wind te gaan? Ze boeken grote en kleine successen, leiden een boeiend en uitdagend leven en zien met vertrouwen de toekomst tegemoet. En waarom dan wel brengen anderen hun leven door in een spiraal van mislukkingen? Wat ze ook ondernemen, ze lijken wel voor ongeluk, rampspoed en tegenslag geboren. Waarop wijst dit alles? Is er een wetmatigheid? Of is alles louter toeval?

Duizend indringende vragen die me boeiden.

Ik zocht antwoorden in de realiteit van het dagelijkse leven. Mijn uitgangspunt daarbij was mijn empirische ervaring met mensen, zowel tijdens privéontmoetingen als bij professionele contacten.

Ik analyseerde diverse verhelderende biografieën, interviews en ontboezemingen in de geschreven en gesproken pers. Maar bovenal had ik doelgerichte persoonlijke gesprekken met honderden fascinerende mensen. Ik luisterde naar onthullende levensverhalen van bekenden en minder bekenden. Sommigen onder hen leiden een leven vol passie: professioneel én familiaal, in hun vrije tijd én in hun sociale relaties. Totale passie. Anderen hebben passie ingebouwd in deelaspecten van hun zijn: gastronomische en culinaire geneugten, schilderen, hun voetbalteam, hun passionele geliefde.

Ook ontmoetingen met mensen die een leven leiden zonder veel passie nodigden uit tot diepgaander overwegen. Ook zij brachten me heel wat bij.

Ik hoorde en las alsmaar weer boeiende verhalen van boeiende mensen uit alle lagen van de maatschappij: bedrijfsleiders, zelfstandigen, zaakvoerders, wereldreizigers, straatmuzikanten, acteurs en actrices, loodgieters, voetbaltrainers en coaches, scheidsrechters, priesters, amateurvoetballers en profspelers, consultants, marketingspecialisten, dokters, productiewerkers uit diverse industrieën, koks – topchefs en amateurs – advocaten, zonnekloppers, leden van een fanfare, bedrijfsrevisoren, wielertoeristen, managers, politieagenten, atleten, mimespelers, marketeers, postbodes, huismoeders, academici, avonturiers, klassieke huisvaders en nieuwe mannen, verzamelaars, burgemeesters

en schepenen, bakkers, zangers, verkopers, logistiek medewerkers. En vele anderen.

Ik sprak met Klarafans en met metalheads, met aanhangers van de klassieke cultuur en met gabbers, emo's, hiphoppers en leden van aanverwante subculturen. Ik ontmoette poetsvrouwen, computernerds, keukenhulpjes, skaters en kleuterleidsters.

Ik converseerde met vrouwen en mannen, volwassenen, ambitieuze meisjes en jongens, adolescenten, laaggeschoolden en hoogbegaafden, met Vlamingen, Walen, Chinezen, Oekraïners, Tsjetsjenen, Russen, Amerikanen, Polen, Engelsen, Schotten, Ieren, Fransen, Duitsers en allerlei andere wereldburgers en bestudeerde hun levens. Ik sprak met jongeren aan de start van een onbekend leven, met personen in de bloei van hun loopbaan en met personen genietend van hun pensioen en beschikkend over een overdosis aan levenswijsheid. Diversiteit troef!

Ik voerde gesprekken tijdens overheerlijke maaltijden, in statige bureaus van CEO'S en in gezellige hoekjes van volkse cafés. Veel werd mij duidelijk gedurende lange boswandelingen of tijdens het joggen langs uitgestrekte verlaten stranden. Tijdens sessies in de sauna, op luchthavens en bij sportmanifestaties. Ik converseerde aan de boorden van de Leie, de Donau en de Spree.

Elke context en elke persoon was uniek en erg verrijkend.

Dit boek bevat hun verhalen. Buitengewone verhalen van gewone mensen. En gewone verhalen van buitengewone mensen. Soms ontroerend en ontwapenend door hun eenvoud. Vaak diepgaand en meeslepend. Steeds anders en heel persoonlijk. Maar vooral memorabele verhalen die verdienen om alsmat opnieuw verteld te worden. Omdat ze leerrijk zijn. En universeel: het zijn verhalen van mensen van vlees en bloed, die vechten om het dagelijks bestaan of met volle teugen genieten van dit eenmalige leven.

Elk verhaal heeft zijn eigen karakteristieken: altijd boeiend, leerrijk, verhelderend, vervuld van wijsheid, liefdevol en inspirerend. Soms vol humor, soms schrijnend. Maar altijd beklijvend.

Zoals het verhaal van de jonge vrouw die kanker bleek te hebben waarbij geen hoop op overleven meer bestond. Ze besloot de beperkte tijd die haar nog gegund was maximaal te benutten. Ze wilde vooral doen wat zij zolang verwaarloosd had: van het leven genieten. Tussen de moeilijke momenten door bracht ze veel tijd door met haar man en kinderen, maakte een veel te vaak uitgestelde reis, gaf een tof feest voor een uitgebreide vriendenkring die ze al te lang verwaarloosd had, woonde concerten bij, bezocht tentoonstellingen van kunstenaars die ze absoluut niet wilde missen en herstelde het contact met haar broer dat gedurende 13 jaar verbroken was. Tijdens haar laatste uren vertelde ze dat ze het mooiste halfjaar van haar leven meegemaakt had en dat ze ‘deze intense, passievolle momenten voor geen geld had willen missen’. Maar ook dat ze het spijtig vond dat ze pas ten volle is beginnen leven toen het eigenlijk te laat was. Wat een les: deze moedige vrouw leert ons dat er veel meer in het leven is dan passief (wat ligt dit woord verraderlijk en misleidend dicht bij passie!) afwachten tot het voorbij is. Ze toont dat we ons lot in eigen handen kunnen nemen. Niet alleen gedurende de laatste maanden, maar bij voorkeur zo snel mogelijk in ons leven. Zodat we er iets van kunnen maken dat alleen van ons is, iets unieks, als een beeld dat we zelf geboetseerd hebben, als een boek dat we zelf geschreven hebben, als een toneel dat we zelf geregisseerd en gespeeld hebben. Ze leert ons te leven in het besef dat alles uiteindelijk zal verdwijnen. Dat alles wat van ons zal resten flarden herinneringen zijn in de hoofden en de harten van de mensen die ons gekend hebben en die uiteindelijk zelf zullen verdwijnen. Met hun herinneringen ...

Dit werk is het resultaat van mijn analyse van een hoop los materiaal, vaak zinnenprikkend en spitant, vervuld van geluk of tragiek. Vol waarheid en waarachtigheid.

Vaak was de informatie en de verzamelde kennis erg verwarrend, onduidelijk en vol tegenstrijdige feiten of meningen. Gaandeweg echter groeide in mij het inzicht dat er door de diverse verhalen en getuigenissen heen een rode draad leek te bestaan, een verband, een logica.

Echt verhelderend werd het toen de getuigenissen uit de diepte-interviews inzichten en processen bevestigden die beschreven werden in diverse theorieën i.v.m. menselijk gedrag en relaties.

Ik denk hier aan de transactionele analyse, het geesteskind van Eric Berne, verder beschreven en ontwikkeld door heel wat eminente denkers i.v.m. menselijk gedrag, o.m. Taibi Kahler en Thomas Harris.

Veel getuigenissen bevatten elementen uit de ideeën van Daniel Goleman i.v.m. emotionele intelligentie.

Bij hun acties om passie bewust in te bouwen in hun leven werden mijn gesprekspartners vaak geïnspireerd door frequent gehanteerde theorieën i.v.m. analyseren van situaties, bepalen van doelstellingen en nemen van beslissingen, zoals die van Kepner-Tregoe.

Magisch werd het toen ik een link ontdekte tussen de unieke getuigenissen en ervaringen uit mijn persoonlijke en professionele leven.

Op die organische manier ontstond een voor mij zinvol en relevant verhaal dat geleidelijk in mij vorm gekregen heeft en dat een coherent geheel leek te vormen. Met uniformiteit in de diversiteit.

Maar het blijft mijn waarheid, noch min noch meer.

En die waarheid wil ik delen ... want dat is mijn passie: een bijdrage leveren tot het inspireren van mensen om hun uniek passioneel leven te leven.

In het kader van mijn passie hoop ik, beste lezer, een aandeel te mogen hebben in het ontdekken van jouw passie.

Daarom geef ik in dit werk niet alleen enige duiding rond passie (deel 1), maar reik ik je ook enkele instrumenten aan in de zoektocht naar je eigen passie (deel 2). In de hoop dat je, samen met allen die een leven vol passie leiden, tot de conclusie komt dat de ultieme bekroning van een leven vol passie ... een leven vol passie is.

DEEL 1

Passie: hemel of hel?

GELEIDE HARTSTOCHT

Op mijn vraag wat passie voor hen betekende, gaven mijn gesprekspartners allerlei aardige en heel persoonlijke omschrijvingen:

Een voetbalscheidsrechter vol passie die in een rolstoel zit en uitsluitend jeugdwedstrijden in goede banen leidt: ‘Tijdens de wedstrijd vergeet ik volledig dat ik in die stoel zit. Fantastisch!’

Een passionele patissier: ‘Toen ik voor mijn vader werkte was 60 minuten in een uur veel te veel. Nu ik mijn levensdroom vervuld heb – een eigen zaak hebben – wens ik vaak dat een uur 100 minuten zou tellen.’

Eén iemand omschreef passie als ‘een innerlijke emotionele onweerstaanbare drang’.

Een ander: ‘Passie is een intense stuwende kracht die mijn diepste emoties beroert.’

Een oud en wijs man zei me: ‘Het is zoveel meer dan “iets graag willen”. Het is de realisatie van een droom.’

Een jonge vrouw vol van passie: ‘Het is goesting in het kwadraat.’

Voetbalcoach Herman Vermeulen beweert: ‘Passie is je karakter volgen.’

Een directieassistente omschreef passie als ‘mijn grootste intrinsieke motor’ en ‘een vorm van levenskunst’.

Olympisch atleet Cédric Van Branteghem sprak over ‘die dimensie extra’.

Vaak hoorde ik termen als ‘vol zijn van ...’ of ‘overlopen van ...’, ‘hartstocht’ en ‘overgave’. Af en toe had men het over ‘in de zone zijn’ of ‘in trance’ of ‘flow’. En over ‘tijd en omgeving vergeten’.

Ook in heel wat geschreven getuigenissen trof ik gelijkaardige beschrijvingen aan:

‘Iets wat wij gedreven nastreven.’

‘Een bezielende kracht.’

‘Een roeping.’

‘Een levensmissie.’

Mooie omschrijvingen met een opvallend gemeenschappelijk kenmerk: de dominante aanwezigheid van emotioneel geladen woorden: gedreven, hartstocht, goesting, beroeren van diepste emoties, innerlijke onweerstaanbare drang ...

Gaat passie over emotie? Is het dat? Of is er meer?

Heel wat verhalen van mijn gesprekspartners leerden me dat de gigantische stuwende kracht van passie naast stimulerende, ook vernietigende dimensies kan bevatten. Men had het over situaties waarbij lichamelijke of geestelijke afhankelijkheid aan iets of iemand ontstond, verslaving, maniakaal of obsessief gedrag.

In een kranteninterview waarschuwt de voorzitter van de Europese Raad Herman Van Rompuy voor de gevaarlijke situatie die hij omschrijft als ‘pure passie’:

‘Pure passie is dodelijk. Iets waaraan je je overgeeft en dat altijd tragisch eindigt, in een zeer grote ontgoocheling doordat het verwachtingen creëert waaraan niets of niemand kan beantwoorden.’

Uitdieping van deze dichotomie – stimulerende versus vernietigende kracht – leerde me dat er voor de potentiële gevaren van de emotionele dimensie van passie in elke (gezonde) mens een tegengewicht voorhanden is, nl. denk- en onderscheidingsvermogen, intellect, ratio: de rede.

Talrijke levensverhalen, enerzijds van mensen met een leven vol van passie en anderzijds van minder bedeelde op dat gebied, leerden me dat het al dan niet beleven van passie samenhangt met de verhouding tussen emotie en rede. Dit geeft de persoonlijke toets en kleur aan de mate waarin passie in een individu aanwezig is. Of je passie stimulerend of vernietigend werkt, wordt evenveel gekleurd door de mate van aanwezigheid van emotie of rede als door de mate van afwezigheid ervan. Een te zware dominantie van één dimensie leidt onherroepelijk tot het minder aanwezig zijn van de andere dimensie! Ze vormen elkaars schaduw. Eén dimensie belicht door het zonlicht werpt een schaduw over de andere. Bij personen waarbij er geen overdreven dominantie is van een van beide dimensies zag ik vaak een harmonisch evenwicht tussen emotie en rede.

Emotie en rede kunnen dus ‘samenleven’ in diverse combinaties:

- Emotie domineert rede.
- Rede domineert emotie.
- Emotie en rede zijn in harmonie.

EMOTIE DOMINEERT REDE

Als emotie rede domineert, worden beslissingen en keuzes overheerst door gevoelens waartegen men machteloos lijkt te staan. Daardoor kan gevaar van fysieke, emotionele, relationele of financiële aard om de hoek loeren.

Een advocaat die heel wat assisenzaken pleit, vermeldde dat heel wat criminaliteit gewoon het resultaat is van ongecontroleerde, ongestuurde pure passie.

Een arts actief in de drugsbestrijding wees ons op hetzelfde fenomeen: ongecontroleerde passie leidt tot verslaving.

Deze combinatie leidt vaak tot erop los leven, ongebonden, vrij van verplichtingen, ongeremd en stuurloos als een ongeleid projectiel. Bij onze bovenvermelde omschrijvingen van passie gebruikten mensen termen als ‘emotioneel’, ‘onweerstaanbaar’ en ‘een intense stuwende kracht die onze diepste emoties beroert’.

De verlokkingen van die onweerstaanbare drang volgen is verleidelijk en beslist af en toe leuk, boeiend, stout of spannend. Maar vaak gaat het dan alleen over ongestuurde emoties, grenzeloos overdadig genieten en mateloos gulzig leven met destructieve gevolgen. Dit wordt gezien als een mix van alle mogelijke positieve en negatieve gevoelens: overgave, genot, angst, verliefdheid ...

Passie die alleen emotie is, kan tot een gevaarlijke onderneming leiden, omdat het dan gaat over impulsen, over een blikseminslag, een obsessie, een momentopname met het karakter en de impulsiviteit van een dolle verliefdheid. En hoewel deze toestand in zijn ongebreidelde vorm vaak bezongen en bejubeld wordt en maatschappelijk getolereerd lijkt te worden, wordt passie dan drijfzand voor de rede. Passie kan dan een onbeteugelde roes worden die uiteindelijk zal leiden tot dorheid, verstarring, eenzaamheid, pijn en veel ellende. Dan komen we in de wereld van de blinde passie, het universum van de obsessieven, de fanatici, de maniakalen en de verslaafden. De wereld van de passiejunkies.

Verslaving heeft te maken met de werking van de hersenen die een controle- en een beloningscentrum hebben. Dit laatste zorgt ervoor dat bepaalde gedragingen met een prettig gevoel beloond worden. Bij een verslaving werken beide delen niet meer optimaal: het controlededeel werkt minimaal en het beloningsdeel wordt overactief, waardoor men alsmaar meer van iets nodig heeft om hetzelfde prettige effect te bereiken. Niemand wordt evenwel verslaafd van het ene moment op het andere. Men doorloopt een aantal fasen, van gebruik over misbruik tot verslaving. De eerste fasen kan men nog beheersen en terugdraaien. Daar heeft men nog een keuze, zelfs als er een genetische factor in het spel is. Hierbij spelen de eigen sterke wil, een dwingende externe of interne motivatie, het milieu, de omgeving en de werk- en levensomstandigheden een rol. In een verder stadium weegt de drang zwaarder dan het gezond verstand. Men verliest de controle over het verlangen. Het verlangen krijgt controle over de persoon. Dan kan de passionele verzuchting naar persoonlijke voldoening de dominerende kracht worden, en voorrang krijgen op werk, familie of relaties ...

In de psychologie en de criminologie wordt op basis van onderzoek aangenomen dat affectief verwaarloosde kinderen een minder goed

functionerend beloningscentrum hebben. De kans is significant groter dat zij een haast onweerstaanbare drang naar een middel of een handeling hebben. De waarschijnlijkheid dat ze in een verslaving of een manie vervallen is significant groter.

Bij de passiejunkies, de maniakalen en de verslaafden vermeld ik volledigheidshalve ook de mensen die leven met een passie die maatschappelijk of ethisch moeilijk of niet aanvaardbaar is.

Denk aan de passie van de Noorse massamoordenaar Anders Breivik. Hij ziet het als zijn missie 'de cultuur van het Oude Avondland, van Katharen en Tempeliers te beschermen en te vrijwaren'.

Om dit te bereiken gelden in zijn denk- en leefwereld alleen zijn eigen ethische normen en waarden zonder maatschappelijke beperkingen. Alle middelen zijn geoorloofd om zijn missie waar te maken en zijn doelstellingen te bereiken.

REDE DOMINEERT EMOTIE

Als rede emotie domineert, heeft men een overdreven neiging tot analyseren waardoor men zichzelf verlamt. Paralyse door analyse.

Ik wil helemaal niet beweren dat een cartesisaanse benadering fout is. Als we echter ons redelijk denken kunnen aanvullen met ons intuïtief 'denken' worden onze besluiten toch geschraagd door een meer holistische benadering en worden ze zoveel rijker.

Bij een sterk overheersen van de rede schuwt men risico's en vermijdt men het onbekende. Men overtuigt er zichzelf van dat zekerheid en veiligheid belangrijker zijn dan verandering en opwindings. Op die manier sluit men bewust de smaak van verrassing en avontuur uit en zal men heel wat boeiende momenten mislopen. Men bekijkt de omringende wereld afstandelijk en koel, en komt kil en ongeïnteresseerd over. Men is niet wat men zou kunnen zijn. Men verloochent zichzelf of 'verkoopt' zijn dromen, ambities en waarden voor een handvol geld, een valse status, een uitzichtloze relatie of een vervelende carrière.

Mensen die in dit patroon leven, zijn niet noodzakelijk gevoelloos, maar ze missen de vreugde en voldoening die voortspruit uit het leven in overeenstemming met hun gevoelens.

Als rede emotie overheerst, gebruikt men allerlei valse 'feiten' om beslissingen te verantwoorden. Emotie wordt dan voornamelijk gebruikt als melancholische mijmering bij door rede gedomineerde keuzes. Men wordt over en weer geslingerd tussen een ongedefinieerde melancholie en een sprankel van kortstondige uitbundigheid. Vaak zal men intuïtief aanvoelen dat die rationele keuzes niet in overeenstemming zijn met wat men écht wil, maar men lijkt er niet buiten te kunnen. Het leven wordt een berustend dragen van een lotsbestemming. Dit leidt vaak tot spijt om gemiste kansen en laattijdig berouw. En tot hartenpijn.

Men smacht naar een alternatief, maar heeft niet de kracht, de moed of de risicobereidheid om dit effectief waar te maken. De vraag 'Wat had kunnen zijn als ...' blijft onbeantwoord.

Een prille vijftiger heeft als passie muziek, maar door omstandigheden, vooral van financiële aard, kan hij zijn passie niet beleven: hij heeft geen geld voor concerten, onvoldoende geld voor het aankopen van de begeerde cd's en de recentste technologische hoogstandjes.

Hij leidt een ongelukkig leven in het besef dat hij er nooit in zal slagen zijn hoogste ambities te realiseren. In zijn zwartgallige kijk op het leven lijkt hij de hele wereld te beschuldigen van zijn 'mislukt leven'. Hierbij ziet hij wel over het hoofd dat hij de omstandigheden waarin hij zich bevindt in grote mate zelfgeschapen heeft: naar eigen zeggen deed hij er twintig jaar geleden 'goed aan' zijn baan in een bloeiend bedrijf op te geven omdat het slecht was voor zijn gezondheid: 'te veel stress en overmatig gebruik van schadelijke chemische producten'.

De jarenlange zoektocht naar een nieuwe baan draaide op niets uit omdat er in zijn redenering wel telkens iets niet deugde: te veeleisende bazen, onvriendelijke collega's, de organisatiecultuur die niet strookte met zijn persoonlijke waarden of hij verklaarde zichzelf fysiek te zwak voor het aangeboden werk. Via deze drogredenen koos hij bewust voor langdurige werkloosheid.

Zijn werkloosheidsuitkering verschaft hem niet de financiële middelen die noodzakelijk zijn voor het beleven van zijn passie. Daarenboven leeft hij niet in de realiteit en neemt slechts genoeg met de 'state of the art' op muzikaal